

การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ยในธุรกิจประกันภัย

ชวลิต ทวีวัฒนานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2549

ISBN 974 - 671 - 465 - 1

**The Alternative Dispute Resolution by Means of
Mediation in the Insurance Business**

CHAWALIT THAWEEWATTANANON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2006

ISBN 974 - 671 - 465 - 1

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของท่านรองศาสตราจารย์นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และท่านอาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และผู้จัดการสำนักกฎหมายบริษัท ชินวัตรแซทเทลไลท์ ที่ได้ให้ความเมตตาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยท่านทั้งสองได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าช่วยชี้แนะและให้แนวคิดในทางวิชาการ รวมทั้งแหล่งข้อมูลในการศึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และเพิ่มเติมข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยจนกระทั่งสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อานวย สุกเวชย์ อดีตนิติกร 9 กรมการประกันภัย ที่ท่านรับเป็นกรรมการสอบ ซึ่งท่านได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนของการประกันภัย อันเป็นแนวทางในการนำมาศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างมาก ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์นี้ด้วยได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กรมการประกันภัยทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้านการใกล้เคียงข้อพิพาท เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ และขอขอบพระคุณนายพิเชษฐ์ คงสิลา นิติกร 6 ว ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาท สำนักกระบวนข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์และเอื้อเฟื้อข้อมูลเกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาทของประเทศไทยและสิงคโปร์

ขอระลึกถึงความขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยให้แนวคิดในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำธิชอบ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งท่านได้เร่งรัดผู้วิจัยให้รีบดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้แล้วเสร็จและทันเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

บุคคลที่มีพระคุณคุณพัชร ทวีวัฒนานนท์ พี่สาวของผู้วิจัยที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้กับผู้วิจัยตลอดมา

หากคุณค่าจากการวิจัยวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเกิดประโยชน์ในการศึกษาวิชานิติศาสตร์อยู่บ้าง ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บุพการีที่ล่วงลับไปแล้ว และขอระลึกเป็นกตเวทิตาแด่คณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ชวลิต ทวีวัฒนานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 สภาพและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานการศึกษา.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.4 วิธีการศึกษา.....	3
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. แนวคิดและความเป็นมาในการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยเกี่ยวกับ ธุรกิจประกันภัย.....	6
2.1 ความเป็นมาและแนวคิดเบื้องต้นในการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	6
2.1.1 แนวคิดในการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	6
2.1.2 ความเป็นมาของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยในประเทศไทย....	7
2.1.3 ความหมายและลักษณะของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	10
2.1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	16
2.1.5 รูปแบบและกระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	18
2.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
2.1.7 ประโยชน์และข้อดีของการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย.....	24
2.2 ความเป็นมาและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย.....	25
2.2.1 แนวคิดในการประกันภัย.....	25
2.2.2 ความเป็นมาในการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยใน ธุรกิจประกันภัย.....	27
2.2.3 ความหมายและลักษณะของการประกันภัย.....	30
2.2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันภัย.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยกับธุรกิจประกันภัยตาม	
กฎหมายในต่างประเทศ.....	38
3.1 ประเทศญี่ปุ่น.....	38
3.1.1 ความเป็นมาและแนวความคิด.....	38
3.1.2 ธุรกิจประกันภัยในประเทศญี่ปุ่น.....	45
3.1.3 การนำหลักการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยมาใช้กับ	
ธุรกิจประกันภัย.....	49
3.2 ประเทศสิงคโปร์.....	50
3.2.1 ความเป็นมาและแนวความคิด.....	50
3.2.2 ธุรกิจประกันภัยในประเทศสิงคโปร์.....	55
3.2.3 การนำหลักการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยมาใช้กับ	
ธุรกิจประกันภัย.....	57
3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	58
3.3.1 ความเป็นมาและแนวความคิด.....	58
3.3.2 ธุรกิจประกันภัยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	61
3.3.3 การนำหลักการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยมาใช้กับ	
ธุรกิจประกันภัย.....	62
4. การนำหลักกฎหมายเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ย	
มาใช้ในประเทศไทย.....	64
4.1 ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย.....	65
4.1.1 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	65
4.1.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	68
4.1.3 กฎหมายประกันชีวิตและกฎหมายประกันวินาศภัย.....	70
4.2 ปัญหาความน่าเชื่อถือของผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย.....	71
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน.....	75
4.4 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความการฟ้องร้อง.....	78
4.5 ปัญหาเรื่ององค์การ.....	80

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.5.1 การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยโดยองค์กร ของกรรมการประกันภัย.....	81
4.5.2 การระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยโดยองค์กร ของสำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.....	86
4.6 สภาพบังคับทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ยภายใต้การดำเนินการ ของกรรมการประกันภัย.....	95
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	97
บรรณานุกรม.....	104
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535.....	110
ภาคผนวก ข พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535.....	142
ภาคผนวก ค ระเบียบกรรมการประกันภัย ว่าด้วยวิธีพิจารณาข้อพิพาทการประกันภัย พ.ศ. 2547.....	179
ภาคผนวก ง UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation (2002).....	187
ภาคผนวก จ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท พ.ศ. 2544.....	195
ภาคผนวก ฉ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547.....	204
ภาคผนวก ช ข้อบังคับว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.....	208
ประวัติผู้เขียน.....	218